

Sofielunds kollektivhus
i Malmö har många
ytor som inbjuder till
spontana möten.

Bo ihop

Intresset för att bo i kollektivhus ökar, men samtidigt byggs det nästan inga nya. Däremot finns det en ny typ av kollektivt boende som kallas coliving. Vad är viktigt att veta om man vill bo med andra och kan man spara pengar?

Text **Nicklas Nordström** Foto **Lars Jansson**

Anja Lek Paulsson bor med sin dotter Lena i Sofielunds kollektivhus i Malmö. De sitter och äter kvällsmat ute på husets soldränkta terrass.

– Det är bra på så många sätt. Vi bor litet, men har jättemånga gemensamma utrymmen. Vi kan välja om vi vill vara med andra, eller för oss själva.

De flyttade in för ett par år sedan.

– Tidigare hade vi en egen lägenhet som kändes jättelyxig med mycket space. Men det blev fruktansvärt ensamt. Jag hade tur och fick möjlighet att byta till mig en lägenhet här och det var exakt vad vi behövde. Gemenskap och närhet till andra familjer, säger Anja Lek Paulsson.

Vid bordet sitter också Kajsa Börjesson som bott i huset sedan det stod klart 2014.

– Jag blev intresserad av kollektivhus i samband med att jag besökte ett i Lund. När jag hörde talas om att det skulle byggas ett hus av föreningen Kollektivhus i Malmö gick jag med. Processen tog fem år, men det var ändå ovanligt snabbt. MKB ville bygga något med social hållbarhet i just det här kvarteret, säger Kajsa Börjesson.

Huset ligger i stadsdelen Sofielund i Malmö. Kollektivhusföreningen blockhyr huset av det kommunala bostadsbolaget MKB. Blockhyra innebär att en hyresgäst hyr en hel byggnad eller flera lägenheter i ett paket för vidare uthyrning.

Kön till huset är lång. Det finns 45 lägenheter i olika storlekar, allt från ettor till sexor. Samtliga är ”vanliga” lägenheter med kök och badrum. Utöver den egna bostaden har man tillgång till en stor matsal med kök, musikrum, biorum, bastu, pysselrum, snickeri, gästlägenhet och ett vardagsrum med bibliotek och tv.

De som flyttar in förväntas vara med i ett matlag. En gång i månaden har man ett matlagningspass på två–tre timmar. Dessutom ska man vara med i en grupp som ansvarar för någon del av huset, exempelvis trappstädning eller utemiljön. Till det kommer husmöten där olika saker beslutas.

Middag serveras två–tre gånger i veckan i matsalen.

– Vi betalar 35 kronor per portion och får riktigt bra mat. Det blir dessutom ofta över. Vi sparar också pengar genom att dela på olika inköp. Jag har tillgång till en lådcykel, det hade jag inte haft annars. Och vi har ett bytesrum där vi kan byta saker med varandra, säger Anja Lek Paulsson.

Intresset för att bo i kollektivhus har ökat de senaste två decennierna, enligt Pernilla Hagbert på KTH som forskar om hållbart boende.

– Sedan 2010-talet är vi inne i en ny våg av intresse som är mer pragmatisk än tidigare. Den bygger mer på att få ihop livspusslet och på gemenskap, än på ideologi. Det handlar om att minska ensamheten i

Andra kollektiva boenden

En annan form av boende som brukar räknas som gemensam är **ekobyar**. De har en egen förening, **Ekobyarnas riksförening**. Men den vanligaste formen av gemensamt boende är att **dela en lägenhet eller villa**, där var och en har ett eget rum. På sidan **Botillsammans**, **nu** kan du söka nya medlemmar och kollektiv. Det finns också mängder av grupper för kollektiv på **Facebook**.

Så funkar kollektivhus

- ▶ I kollektivhus har varje hushåll vanligtvis en egen fullt utrustad lägenhet samtidigt som det finns gemensamma lokaler som till exempel storkök, matsal, lekrum och hobbyrum.
- ▶ Det har byggts sex nya kollektivhus de senaste fem åren runtom i Sverige. Totalt finns det runt 50 kollektivhus. Nästa år står ett nytt färdigt i Göteborg för inflyttning.
- ▶ En majoritet av kollektivhusen ägs av kommunala bostadsbolag, men det finns också flera som är bostadsrätter. Några ägs av privata bolag eller av de boende i form av kooperativa hyresrättsföreningar.
- ▶ I de flesta kollektivhus är de boende organiserade i en förening. De föreningarna är i sin tur medlemmar i föreningen Kollektivhus Nu.

Kajsa Börjesson har bott i Sofielunds kollektivhus sedan start och var även med när huset planerades.

ett samhälle där vi har många ensamstående och en åldrande befolkning, säger hon.

Tidigare vågor har haft någon form av ideologisk grund. Den första kom på 1930-talet med funktionalismen och medelklasskvinnornas inträde på arbetsmarknaden. Den andra, under 1980- och 1990-talet, handlade mycket om att skaffa sig inflytande över sin boendesituation. Den var även en reaktion på individualiseringen av samhället, enligt Pernilla Hagbert.

Intresset för att bygga nya kollektivhus är dock lågt bland de kommunala bostadsbolagen.

– Även i de kommuner där man har en rik historia av kollektivhus saknas motivation för att skapa nya. De kommunala bolagen vill inte riktigt satsa, de tror inte att de kommer att få lägen-

Pernilla Hagbert.

Kollektivhuset stod färdigt 2014.

I huset finns bland annat ett musikrum.

heterna uthyrda. Det är enklare att bygga det man alltid byggt.

Det är också svårt att kartlägga hur stort intresset för att bo i kollektivhus faktiskt är.

– Vi har inget bra sätt att mäta det i bostadsköer eller liknande, säger Pernilla Hagbert.

Att som boende själv försöka starta ett nytt kollektivhus är svårt och kräver tålamod.

– Allt som avviker från normen är en utmaning, både i kontakten med fastighetsutvecklare och banker. Det är ofta långa processer. Därför krävs det en grupp engagerade personer som orkar driva frågan. Vissa målgrupper, som barnfamiljer,

hoppas ofta av när det tar fem–tio år att få fram ett nytt hus.

På senare tid har det dock dykt upp en ny typ av kollektivt boende, coliving, där det i stället är företag som bygger och skapar gemenskap. – Coliving är ett importerat begrepp. Det är ganska annorlunda jämfört med klassiska kollektivhus, som ofta bygger på en arbetsgemenskap, att man fördelar olika sysslor. I coliving är man inte med i några matlag eller arbetsgrupper, utan man bor bara tillsammans med andra. Man har ett eget litet rum, allt annat delar man. På många sätt är det ett mer extremt delande än i kollektivhusen, säger Pernilla Hagbert.

Ett kommunalt bolag som de senaste åren satsat på nya kollektiva boenden är Helsingborgshem. Bolaget har startat kollektivhuset Sällbo samt en egen variant av coliving.

– Vårt syfte med våra kollektivboenden är att främja gemenskap och att minska ofrivillig ensamhet. I Sällbo har vi som villkor att man ska socialisera ett par timmar i veckan med sina grannar, säger Lee Antonsen, produktutvecklare på Helsingborgshem.

Sällbo består av 51 lägenheter där hälften är trygghetsboenden och hälften är för personer som är under 25 år när de flyttar in. Utöver en egen

Ulrika Egerö.

lägenhet med kök och badrum har de boende tillgång till 500 kvadratmeter gemensamma utrymmen.

– Vår coliving är däremot ett mer minimerat boende där man har ett rum på 11–15 kvadratmeter. Utöver det delar man alla andra ytor, även badrum. Städning ingår i konceptet liksom vissa förbrukningsvaror. Vi har dessutom inrett allting i de allmänna utrymmena. Det enda man behöver ha med sig för att flytta in är en säng.

Lägenheterna hyrs ut efter lämplighet, inte kötid.

– Vi håller intervjuer med sökande för att få en bra balans och dynamik.

Hittills har det varit enkelt att hyra ut lägenheterna i Sällbo, medan det varit trögare att fylla coliving. En förklaring kan vara att varje badrum delas av tre personer. Men de som flyttar in vänjer sig snabbt, enligt Lee Antonsen.

Kan man spara pengar?

Konsumentverket har inte några beräkningar på vad det kostar att bo i olika kollektivboenden jämfört med en vanlig lägenhet. Däremot har forskaren Pernilla Hagbert och hennes kollegor jämfört hyrorna i coliving och snitthyran för en enrumslägenhet i Stockholm. Det framgår att den potential som finns att spara pengar genom att dela boende inte nödvändigtvis kommer hyresgästerna till del i många kommersiella colivingprojekt.

Pernilla Hagbert känner inte till några liknande beräkningar för kollektivhus.

– Men hyrorna i nyproducerade kollektivhus är precis som i annan nyproduktion dyra. Däremot kan vi se att det är ekonomiskt fördelaktigt att bo i många äldre kollektivhus från 1980- och 90-talet. De har ofta en viss grad av självförvaltning, vilket kan få ner hyrorna, säger hon.

De som flyttar ihop i ett lägenhetskollektiv kan dela på fasta kostnader som hyra, el och bredband och även samsas om inköp. Det kan ge utrymme för en större och bättre lägenhet än vad de hade haft råd med var för sig.

– Vår coliving är ett sätt för oss att i liten skala testa om det finns en efterfrågan på den här typen av kollektivt boende i Helsingborg, säger hon.

Kollektivhus Nu är en nationell förening som startades i slutet av 1970-talet. Syftet är att stödja existerande kollektivhus och grupper som arbetar för att skapa nya kollektivhus.

– Vi försöker övertyga beslutsfattare om att det här är en bra boendeform och att det behövs fler kollektivhus, säger Ulrika Egerö, som är ordförande och har bött i kollektivhus sedan 1986.

Men responsen är svag.

– Ofta får vi svaret att de inte ser så stort intresse på sina orter. Felet är att de sitter och väntar på att människor ska kontakta dem. Vi menar att kommunerna med sina resurser i stället ska gå ut och informera om boendeformen och söka intresserade. Då kommer de att hitta en hel del.

Föreningen har märkt ett ökat intresse det senaste decenniet.

– Allt fler kommer på kollektivhusens öppna hus. Det är också fler som hör av sig till oss med frågor. Under en period bildades det en mängd nya startgrupper runtom i landet. Men det har mattats av lite, en del har nog gett upp.

Kajsa Börjesson trivs i Sofielunds kollektivhus. Hon uppskattar gemenskapen och att känna sina grannar.

Tips för dig som vill bo i kollektivhus

- Sök upp kollektivhus på din ort eller i närområdet. Husen har ofta egna köer.
- Om det inte finns något hus – kolla upp om det finns någon startargrupp som arbetar för ett nytt hus. Eller be om råd för att starta en.
- Gå på öppna hus och andra arrangemang.
- Ta hjälp av befintliga kollektivhus för att starta ett nytt.
- Var beredd på att det krävs ett visst engagemang för att bo i kollektivhus.
- Läs mer på Kollektivhus.se. Där finns bland annat information om kollektivhusen som är medlemmar och kontaktuppgifter.

Ulrika Egerö tror att boendeformen fortfarande är ganska okänd för många. Hade fler känt till den hade intresset varit ännu större, menar hon.

– Kommunerna borde göra som Stockholms stad gjorde på 1980-talet, då man gav bostadsbolagen i uppdrag att bygga fler kollektivhus. Samtidigt informerade man om vad kollektivhus är för något genom en stor utställning på Kulturhuset.

För Ulrika Egerö är gemenskapen samt tryggheten i att känna sina grannar två bra saker med att bo i kollektivhus. Att kunna bo billigt är en tredje.

– Eftersom vi lagar och äter mat i matsalen tillsammans och bor smått går det att sänka sin elförbrukning. Jag som bor på 57 kvadratmeter skulle nog behöva minst 75 kvadratmeter i en vanlig lägen-

het för att få motsvarande boendestandard som nu.

Men visst finns det baksidor, medger hon.

– En del kan uppleva att de blir uppbundna eftersom vi lagar mat efter schema i matsalen. Men det går ofta att byta.

Folk har också olika toleransnivå när det gäller exempelvis städning. Det kan skapa slitningar.

– Men det är störst risk för det när ett hus är nytt och många flyttar in samtidigt med olika förväntningar. Successivt blir det så att majoriteten sätter en kultur och standard i huset, säger Ulrika Egerö.

Sofielunds kollektivhus i Malmö har funnits i tio år och har hunnit hitta sina former och sin kultur.

– Men det finns så klart utmaningar i att vi är 45 lägenheter och hundra personer som ska samarbeta och fatta beslut, säger Anja Lek Paulsson.

Kajsa Börjesson har ett generellt råd till alla som vill flytta till ett kollektivhus.

– Det är bra att vara inställd på att man inte kan få som man vill hela tiden, säger hon.

Men det är svårt att föreställa sig på förhand hur det är att bo i ett kollektivhus. Därför borde det vara möjligt för fler att prova, tycker de.

– Det är underbart att komma hem till varm mat och en gemenskap som man kan delta i om man vill. Eller så tar man bara sin mat och går upp till sin lägenhet och äter framför tv:n. Det är ju guld faktiskt, säger Anja Lek Paulsson. ☑